

Rok I. ● GRUDZIEŃ 1937—MAJ 1938 ● Nr. 1.

ARCHIWUM HERALDYCZNE

Czasopismo sześciomiesięczne poświęcone
heraldyce, sfragistyce i genealogii

ZE SPISEM RODZIN

SZLACHTY POLSKIEJ

ZESZYT I.

Abakanowicz — Amforowicz.

Za pośrednictwem

Administracji ARCHIWUM HERALDYCZNEGO można zamawiać artystycznie wykonane wizerunki herbów miast Polskich, wizerunki herbów Szlachty oraz gmerki mieszczan. Ponadto Administracja udziela wszelkiego rodzaju informacji dotyczących historii poszczególnych Miast Polskich, Zaścianków i Rodowodów Szlachty.

Administracja
Archiwum Heraldycznego
Warszawa, ul. Królewska 29 m. 55a

*Komu serce łomocze ukochaniem
ziemi ojczystej, kto dla spieczonych
warg szuka źródojów krynicznych
w jasnych, promiennych kartach
dziejów, komu drogą jest i tęs-
knota sarmackich jodeł, i łopot
bitewny olch, i piastowych jaworów
ciche rozhowory, i Gopła zwier-
ciadlane przezrocza, i Wawelu Jagie-
łłowy majestat, i wartkiej Wilii
poszumy i pól mazowieckich
zbożne łany, — ten
kartki pisma o przeszłości powita umiłowaniem,
rozewrze z przejęciem
i czytać będzie ze skupieniem.*

Do Czytelników.

Wydając pierwszy numer czasopisma „ARCHIWUM HERALDYCZNE“, pragniemy tą drogą spopularyzować w społeczeństwie zamiłowanie do wielkiej przeszłości rycerskiej Narodu Polskiego, jak też do tradycji rycerskiej naszych przodków.

W heraldyce w obecnych czasach coraz bardziej zaczyna prze-
ważać interes czysto naukowy. Heraldyka dzisiejsza słusznie rzecz
można zdemokratyzowała się wciągając w obręb swych badań także
mieszczanństwo i inne nieszlacheckie warstwy społeczeństwa, posia-
dające herby lub też rodzaj herbów tak zwane „gmerki“. Jest w tem
zasługa tych badaczy przeszłości naszej, którzy w heraldyce i jej
pokrewnych naukach odkryli nieocenione źródła do wyjaśnienia wie-
lu zagadnień historycznych, sięgających nieraz w ciemną głąb pra-
wieku. Mimo to, szereg zagadnień pierwszorzędnej wagi po dziś
dzień leży odłogiem. Nietknięte są prawie studia genealogiczne. Ge-
neza szlachty i herbów wymaga rewizji i czeka ostatecznego wyjaś-
nienia. Rozpoczęte zaledwie badania nad rozsiedleniem rycerstwa,
a cały zasób ważnych materiałów źródłowych do heraldyki, sfragisty-
ki i genealogii spoczywa dotąd w pyle archiwów prywatnych i pu-
blicznych i domaga się jak najrychlejszego ogłoszenia.

Biblioteka Jagiel

100304694

8505

11

0215

1-2(1935

Dlatego też, celem czasopisma „Archiwum Heraldyczne“, jest rozpoczęcie badań nad poznaniem genezy rozwoju i organizacji szlachty, nie mniej też, zewnętrznych jej znamion, to jest herbów i zawołań rycerskich.

Heraldyka nie straciła dziś i znaczenia praktycznego, gdyż wywody szlachectwa do pewnych celów są konieczne, jak na przykład: w sprawach spadkowych, windykacja majątków skonfiskowanych przez państwa zaborcze i t. p.

Na łamach Archiwum Heraldycznego będziemy zamieszczać nadesłane artykuły i obszerniejsze prace o charakterze naukowym, oraz kompletne zbiory ważnych dla nauki materiałów źródłowych obejmujących całe okresy czasu i dotyczące poszczególnych terenów Rzeczypospolitej jak i pojedynczych miejscowości i Rodzin.

Ponadto drukować będziemy w kolejnych numerach ogólny alfabetyczny spis Szlachty Polskiej z podaniem herbów, źródeł i dat.

REDAKCJA.

JAK POWSTAŁY HERBY?*)

Skąd, jakim sposobem i kiedy powstały herby? Dawniejsi pisarze heraldyczni cofali pierwsze pojawienie się herbów w głęboką starożytność. Byli tacy, którzy z całą dokładnością wiedzieli, jakich herbów używali synowie Noego: Sem, Cham i Jafet, bogowie Izis i Oziris; Chrystus Pan oczywiście używał jako herbu krucyfiks! Nasz poczciwy pan Bartosz Paprocki wie, że bożek Neptunus używał jako herbu korabia z żaglami, chociaż ja bardzo autentyczność tej wiadomości podejrzewam, gdyż jak notorycznie wiadomo, fale morskie przenosiły Neptuna z miejsca na miejsce, gdzie jeno chciał, za czem korab, któryby go mógł o naufragium przyprawić, potrzebnym mu zgoła nie był. Nowsi badacze, którzy mają tę jedną złą stronę, iż wierzą tylko temu, co jest udowodnione, twierdzą, że początek herbów sięga dopiero wojen krzyżowych, że najdawniejsze herby (w rozumieniu heraldyki zachodnio-europejskiej) dopiero z połowy XII wieku pochodzą.

Początek herbów tak na Zachodzie jak i u nas leży w znakach wojskowych czyli chorągiewnych (signa militaria); tylko podczas gdy na Zachodzie znaki te znajdowały się wyrobione na tkaninie uwieszanej u drzewca chorągiewnego, to u nas znajdowały się one zrazu przymocowane do samego drzewca na jego wierzchołku. I co do tych znaków samych zachodzi między nami a Zachodem Europy stanowcza różnica. W heraldyce zachodnio-europejskiej chorągwie czyli później tarcze herbowe przedstawiają zrazu albo pewne przedmioty znane z natury żywej lub martwej lub nawet ze świata fantastycznego, jak zwierzęta, rośliny, narzędzia, potwory i t. d. czyli tak zwane herby właściwe, albo też tylko różnokolorowe gołe pola tarczy w najrozmaitszy sposób kombinowane, bez żadnych przedmiotów, czyli tak zwane figury heraldyczne. Te figury heraldyczne miały swój początek w chorągwiach powstałych z szywania kilku lub kilkunastu różnokolorowych kawałków materyj jednostajnego koloru.

Otóż w starej heraldyce polskiej figur heraldycznych zupełny brak; herby właściwe przychodzą do Polski z zachodniej Europy sporadycznie dopiero w XIII wieku, a liczniej dopiero od początku XIV wieku, natomiast najstarsze znaki chorągiewne umieszczane na

*) Dr. F. Piekosiński.

wierzchółkach stannic wojzkowych, przedstawiają się wyłącznie tylko jako runy skandynawskie. Że zaś runy skandynawskie mają dwa abecadła (futhorki): starsze, które z końcem ósmego wieku wyszło zupełnie z użycia, i młodsze, które już w dziewiątym wieku wyłącznie panowało, zaś najstarsze stannicze polskie przedstawiają runy pochodzące tak ze starszego jak i z młodszego futhorku, przeto okazuje się, że rycerstwo polskie musiało te znaki stannicze wziąć od Normanów nie kiedyindziej, jak albo na samym końcu wieku VIII, albo na samym początku wieku IX, kiedy chwilowo obok run starszego futhorku zaczęły wchodzić w użycie już i runy młodszego futhorku. Że zaś te prastare znaki stannicze runiczne rycerstwa polskiego to pierwszy zawiązek późniejszych herbów szlachty polskiej, tak że jeszcze po dziś dzień przeważna liczba herbów szlachty polskiej z tematów runicznych pochodzi, przeto widoczna, że heraldyka polska jest co najmniej o trzy wieki starszą od heraldyki zachodnioeuropejskiej, czyli, że jest heraldyką najstarszą w cywilizowanym świecie.

D. c. n.

○ orderach w dawnej Polsce

Ordery w Polsce aż do XVIII wieku wcale nie istniały*), a nawet obcych nie wolno było nikomu przyjmować, a przynajmniej przyjętego w ojczyźnie używać. Zasadę równości szlacheckiej tak dalece szanowano, że nawet królowie niechętnie przyjmowali od obcych monarchów ordery. Król Stefan nie chciał przyjąć orderu złotego runa od cesarza niemieckiego.***) Za rzecz bardzo naganną poczytała szlachta Jerzemu Ossolińskiemu kanclerzowi, iż skreślił projekt ustanowienia orderu *Niepokalanego poczęcia N. P. Maryi* i mimo uzyskanego od papieża Urbana VIII. ustaw tego orderu potwierdzenia, projekt ten odrzucony został przez sejm jako nowacya z duchem narodowym niezgodna i równości obywatelskiej uwłaczająca.

* Miechowici (zakon Stróżów grobu Zbawiciela, gałązka Templaryuszów z regułą nieco odmienną założony przez Jaxę w Miechowie r. 1162) mieli wprawdzie order swego zakonu, (krzyż złoty podwójny emaliowany czerwono, na wstążce na pół pąsowej i czarnej, noszony pospolicie à la boutonnière), który równie mężczyznom jak i niewiastom był udzielany, ale ten uważano jako ozdobę lub oznakę kościelnego bractwa.

***) Batory miał swój order stosowny do jego herbu wilczych kłów. Gdy mu poseł cesarski przyniósł złotego runa, ukazał swój mówiąc: „A pan twój czy mój odemnie przyjmie? Barankowi około kłów wilczych nie przystało“.

Za złe uważała szlachta, że król Michał przyjął ze zwykłymi orderom kondycjami order złotego runa; przykrzej jej jeszcze było, gdy 1676 r. król Sobieski nie odmówił przysłanego od Ludwika XIV orderu św. Ducha, a August II przybył z orderem duńskim Słonia. W czasie najścia Szwedów 1705 r. znajdując się tenże August w Tykocinie otoczony małym zastępem wiernych swych stronników, rozdał między nich na znak wierności ozdoby kawalerskiego medalu Orła Białego, który ustanowić zamyślał. Medal ten mający z jednej strony orła z napisem pro fide, lege et rege, na drugiej cyfrę królewską A R, noszony być miał na małej błękitnej wstążeczce poniżej piersi, ale statutów odnośnych nie było. Dopiero w roku 1713 medal ten zamieniony został w order Rzeczypospolitej i statuta dlań ułożono. Znakiem jego jest krzyż, przekrzyżowany czterema płomieniami, równoramienny, którego ramiona na końcach nieco wcięte dwuróżne; złoty emaliowany po skrajach biało; na nim orzeł biały herb Polski; na stronie jego odwrotnej cyfra królewska A R. Zawieszony przy biodrze nieco w tył na niebieskiej wstędze morowej, na cztery palce szerokiej, z lewego barku pod lewy prawy bok pod ramię opasującej. Duchowni na takiejże wstędze na szyi zawieszony; kawalerowie na piersiach z lewej strony na haftowanej w promienie gwiazdzie ośmioróżnej złotej nosili krzyż srebrny przekrzyżowany czterema płomieniami, równoramienny; rozszerzające się ku końcom ramiona, ścięte prosto; na nim orzeł biały, w koło którego na ramionach napis: pro fide. lege et rege. Wielkim mistrzem kawalerów orderu Orła Białego, na którego krzyżu napis: pro fide. lege et rege, był sam król. Liczba kawalerów nie mogła przechodzić 72, licząc w to wielkiego mistrza. Dla panujących i książąt 20 orderów tych zastrzeżono. Za Sasów order ten oszczędnie był rozdawany, ale z początkiem panowania Stanisława Augusta nie było prawie wyższego dostojnika i możniejszego pana, coby go nie posiadał, lub po części nie robił starania, by go otrzymać.

Polskie Szlachectwo żadnem prawem odebrane być nie może*)

W wiekach minionych przywiązane były do posiadania szlachectwa pewne przeważne prawa i prerogatywy, które innym klasom społecznym bądź nie służyły wcale, bądź nie w tych ramach, jak szlachcie.

*) Dr. F. Piekosiński

W czem leży źródło szlachectwa?

Szlachectwo zasadza się albo na zwyczaju, albo na prawie, albo na przywileju. Szlachectwo polskie zasadzało się na zwyczaju, a podstawą jego było pochodzenie po krwi od szlachejnych prarodzców. W dawnej Polsce znanem było także szlachectwo oparte na przywileju, czyli tak zwane nobilitacye. Najstarszy przywilej nobilitacyjny pochodzi dopiero z r. 1434, jeśli pominiemy przywilej horodelski z r. 1413, który aczkolwiek dotyczy uszlachcenia kilkudziesięciu rodów litewskich, przecież w rzeczy samej nie jest to uszlachcenie, ale tylko zrównanie bojarstwa litewskiego ze szlachectwem polskiem i nadanie onemuż herbów, których to bojarstwo przedtem nie posiadało.

Pomiędzy szlachtą opartą na przywileju czyli nobilitowaną, a szlachtą starodawną ta w dawnej Polsce zachodziła różnica, iż szlachta nowokreowana do trzeciego pokolenia urzędów samej szlachcie służących, dostępować nie mogła. Innych różnic nie było.

Szlachectwo starodawne polskie, jako oparte nie na przywileju czyli nadaniu, lecz na pochodzeniu po krwi, jest w skutek tego niezmażalnem znamieniem i nienaruszalnem i w żaden sposób żadnem prawem skasowaniem lub odebraniem być nie może, jak żadne prawo krwi płynącej w człowieku zmienić nie jest w stanie. Wyroki przeto, jakichkolwiekby one były władz, któreby szlachcicowi polskiemu jego szlachectwo odbierały, są prostą niedorzecznością i mogą za sobą pociągać tylko utratę skutków prawnych, wpływających z posiadania szlachectwa, ale utraty samego szlachectwa nigdy za sobą pociągnąć nie są w stanie.

Piotrków, d. 23 lutego r. 1519.

Zygmunt I. potwierdza Tomaszowi Ruchockiemu, Maciejowi Balickiemu i Janowi Małochowskiemu, dokument wyvodu szlachectwa.

Sigismundus Dei gratia etc. significamus etc., quia exhibitae sunt coram nobis litterae magnificorum Nicolai de Lubranecz palatini, Lucae de Gorka castellani Posnaniensis et capitanei Maioris Poloniae generalis, Stanislai Ostrorog castellani Calisiensis, Petri Cmitha de Wyssnicze marschalci curiae nostrae et capitanei Praemisiensis, Joannis de splawyce Posnaniensis et Petri de Conarzewo Calisiensis iudicum, dokumentum seu probationem nobilitatis, pro par-

te nobilium olim Thomae Ruchoczky, Mathiae Balyczky, Joannis Malochowsky, militum nostrorum mercenariorum, in magno ducatu nostro Lithuaniae, quando agebant in humanis, in comitiva generosi Thomae Wyzlzynsky rothmagistri nostri militantium, in se continentes, supplicatumque est nobis, ut easdem litteras huiusmodi documenti, seu probationis nobilitatis pro parte nobilium preadictorum factae approbare, confirmare dignaremur. Nos itaque huiusmodi supplicationibus annuentes, praenominatas litteras, quas hic haberi volumus pro insertis, autoritate nostra regia approbavimus, ratificavimus, et confirmavimus, decernentes illas ac probationem nobilitatis nobilium praefatorum in eis contentam, robur firmitatis obtinere, quod ad eorum, quorum interest notitiam, deducimus et deduci volumus per praesentes, quibus in testimonium sigillum nostrum est inpressum. Datum in Pyotraków, in vigilia sancti Mathiae Apostoli, anno Demini MDXIX, regni nostri tredecimo.

Metr. Regni t. 33. p. 203.

Proces Mickiewicza z Piotrowiczem w roku 1673.

Oszmiana, sejmik deputacki, d. 2 lutego r. 1674.

(Regest:) Jerzy Kaźmierz Janowicz, jako się sam nazywa, a właściwie Piotrowicz Krysięto, pozwany przez Samuela Mickiewicza o obicie, zarzucił temuż nieszlachectwo, a Mickiewicz Piotrowicza nazwał także człowiekiem prostej kondycyi. Sąd ziemski oszmiański wyrokiem z d. 3 stycznia r. 1673 nakazał obu stronom wywieść szlachectwo. Wówczas Mickiewicz pozwał Piotrowicza na sejmik gromniczny r. 1673, lecz ten odłożył sprawę do sejmiku następnego roku. Papiery Mickiewicza na dobra Kleje oraz kwity poborowe poginęły, stawił przeto panów Daniela, Marcina, Jana i Hieronima Mickiewiczów, bracię swą i inszych krewnych z dziada, z ojca z matki, z babki, szlachtę rodowitą, obywatelów dobrze w powiecie oszmiańskim osiadłych i ci zeznali o szlachectwie pana Samuela Mickiewicza a o prostej kondycyi Piotrowicza; jako Mickiewicz dziedicem wieczystym Klej jest i szlachcicem z ojca, z matki z dziada, pradziada, gotowi przysiądz. Mickiewicz jeszcze teraz ma majątku

Kleje o półtora mili od Oczmiany mieszka. Sejmik nakazuje Mickiewiczowi samopiąć na trybunale przysiędz o szlachectwie i o poginięciu spraw podczas inkursyi moskiewskiej i że obmowy o poddaństwie Piotrowicza nie podawał, lecz ją podała kapituła (wileńska) i że Piotrowicz prostej kondycyi i ojca, matki z dziada, pradziada.

Terr. Oszmian. t. 6. 350. p. 219.

*)

Majątki skonfiskowane Polakom na Wołyniu, Podolu i Ukrainie.

Na zasadzie ukazu z dnia 23 lipca 1865 r. w celu „wzmocnienia pierwiastka rosyjskiego“. Majątki te pochodzące z konfiskat w pewnej swej części zostały rozdarrowane jako donacje, w pewnej zaś sprzedane osobom pochodzenia rosyjskiego pod nazwą majątków instrukcyjnych.

Według sprawozdania ministerialnego z roku 1907 za okres czasu od 23 lipca 1865 r. sprzedano majątków takich 1404 o przestrzeni 467.766 dziesięcin za 4.876.209 rubli. I tak:

Gubernia Grodzieńska	Majątków	178
„ Wołyńska	„	263
„ Kowieńska	„	90
„ Wileńska	„	171
„ Podolska	„	133
„ Mińska	„	197
„ Witebska	„	76
„ Mohilewska	„	87
„ Kijowska	„	209

Razem: 1404

*) Józef Koczkowski. Konfiskaty na Ziemiach Polskich pod zaborem rosyjskim.

Gdańscy Kasztelanowie od r. 1466.

- 1) Mikołaj Pfejlsdorf Piławski, h. wł. 1466.
- 2) Mikołaj Bażeński, h. Wiewórka, postąpił na wojew. Malborskie 1481 r.
- 3) Hugo z Smołąga Czapski, h. Leliwa zm. 1489.
- 4) Krzysztof z Wojanowa Dąbrowski, h. wł. um. 1498.
- 5) Jerzy z Boryszowa Wiesiołowski, h. Ogończyk, um. 1500 r.
- 6) Mikołaj Szpot Dunin, h. Łabędź, postąpił na woj. Pomorskie 1500 r.
- 7) Ludwik Mortęski, h. wł. postąpił na kasztelanią Elbląską w roku 1516.
- 8) Jerzy Konopacki, h. Mur, postąpił na woj. Pomorskie 1518 r.
- 9) Jan Baliński, h. Przosna, um. 1532 r.
- 10) Achacy Cema, h. Wczele, postąpił na woj. Malborskie 1546 r.
- 11) Jan Bażeński, h. Wiewórka, postąpił na Kasztelanią Elbląską 1546 r.
- 12) Jerzy Konopacki, h. Mur, postąpił na Kasztelanią Elbląską 1549 r.
- 13) Fabjan Cema, h. Wczele, postąpił na wojew. Pomorskie 1556 r.
- 14) Jan Kostka, h. Dąbrowa, postąpił na wojew. Sędzińskie 1574 r.
- 15) Maciej Zaliński, h. Róża 1576 r.
- 16) Michał Konarski, h. Koło, postąpił na Kasztelanią Chełmińską 1607 r.
- 17) Stanisław Konarski, h. Koło, postąpił na woj. Malborskie 1618 r.
- 18) Samuel Konarski, h. Koło, postąpił na woj. Pomorskie 1626 r.
- 19) Dymitr Weiher, h. wł. um. 1627 r.
- 20) Stanisław Działyński, h. Ogończyk, postąpił na Kasztelanią Elbląską 1639 r.
- 21) Jan Zawadzki, h. Rogala, postąpił na woj. Parnawskie.
- 22) Stanisław Kobierzycki, h. Pomian, postąpił na woj. Pomorskie 1656 r.
- 23) Zygmunt Guldensztein, h. wł. 1664 r.
- 24) Mikołaj Smogulecki, h. Grzymała, um. 1675 r.
- 25) Michał Działyński, h. Ogończyk, postąpił na Kasztelanią Chełmińską 1679 r.
- 26) Reinhold Heidensztein, h. wł.

- 27) Jan Tuchołka, h. Korab, um. 1691 r.
- 28) Marcin Kazimierz Borowski, h. Lis, zm. 1709 r.
- 29) Waleryan Kruszyński, h. Prawdzic, zm. 1724 r.
- 30) Teodor Krokowski, h. Trzy Trąby, zm. 1725 r.
- 31) Franciszek Czapski, h. Leliwa.
- 32) Ignacy Czapski Herbu Leliwa.
- 33) Jan Grabowski, postąpił na Kasztelanią Elbląską 1765 r.
- 34) Józef (Tomasz) Pruszek.

Związek Szlachty Zagrodowej z Podkarpacia

powstał we Lwowie.

W dn. 17/X. Lwów stał pod znakiem wielkiego pierwszego zjazdu szlachty zagrodowej Podkarpacia, która z zaścianków i gniazd szlacheckich przybyła do Lwowa, by zorganizować się w związek i zadokumentować swą polskość i przywiązanie do tradycyj cnót rycerskich.

Przed dworcem czerniowieckim we Lwowie, bogato udekorowanym, stanął dwuszereg żołnierzy z kompanii jednego z pułków lwowskich, rekrutującej się z potomków szlachty zagrodowej. Na ustawionym podium zajęli miejsca przedstawiciele władz cywilnych i wojskowych.

Pochód ruszył na mszę św. do pobliskiego kościoła św. Elżbiety, gdzie nabożeństwo odprawił ks. biskup Baziak, a kazanie wygłosił ks. dziekan Miodoński z Przemyśla. Chór kadetów lwowskich śpiewał pieśni kościelne.

Po nabożeństwie uformował się olbrzymi pochód. Szły więc grupy z Przemyśla, Doliny, Sanoka, Stanisławowa, Turki, Rudek, Przemyślan, Gródka Jag., Kołomyi, Sambora, Tłumacza, Krosna, Leska, Horodenki, Drohobycza, Kałusza, Nadwórnej i in. Niektórzy ubrani byli w stroje regionalne, a grupa z Leska w konfederatki szlacheckie. Niesiono też transparenty z patriotycznymi hasłami.

Część uczestników udała się do gmachu Teatru Wielkiego, inna zaś — na cmentarz obrońców Lwowa, gdzie złożono wieniec poległym, wśród których widnieją nazwiska szlachty zagrodowej. Trzecia grupa udała się na zwiedzenie panoramy Raławickiej.

W sali Teatru Wielkiego, ozdobionej portretami P. Prezydenta R. P., Marszałka Piłsudskiego, Marsz. Śmigłego-Rydza oraz najznamienitszymi herbami szlacheckimi, w obecności wicewojewody Chmielewskiego i dowódcy O. K. w Przemyślu gen. Scaevola-Wieczorkiewicza i innych przedstawicieli władz oraz pocztów sztandarowych licznych organizacyj — zabrał głos sen. Pulnarowicz, który utworzył pierwszy zjazd szlachty zagrodowej Podkarpacia, podkreślił myśl przewodnią zorganizowania ćwierćmilionowej masy szlachty Podkarpackiej w związek i wskazał na potencjalne siły tej warstwy.

Gen. Scaevola - Wieczorkiewicz, który powitał zjazd imieniem wojska, wykonującego obowiązek przysposobienia całego narodu do obrony kraju. Z tego punktu widzenia odrodzenie tradycji rycerskich u podkarpackiej szlachty zagrodowej posiada wielkie znaczenie, gdyż w zaściankach swych gorliwie pracując dla Polski, spełnia ona ważną rolę wału obronnego na podkarpackiej granicy.

Uchwalono rezolucję, streszczającą się w 5 punktach: w pierwszym zapadła uchwała utworzenia związku szlachty zagrodowej Podkarpacia, w drugim — zawarta jest prośba do rządu o zapewnienie tej warstwie ludności bezpieczeństwa życia i mienia. Trzeci punkt ustanawia czasopismo „Pobudka“ wychodzącego, w Przemyślu (dawniej w Turce n. Str.) organem Związku. Czwarty punkt domaga się oświaty w duchu polskim, budowy szkół i obsadzania ich nauczycielami Polakami, potomkami szlachty zagrodowej. — Piąty punkt rezolucji rzuca hasło organizowania się w spółdzielnie i wyraża nadzieję, że rząd zaopiekuje się gospodarczą stroną wsi podkarpackiej, zamieszkałej przez szlachetę zaściankową i potrzebującą pomocy w dziedzinie rolniczej.

Szlacheckie Kompanie w Warszawie.

Do Warszawy przybyły w dniu 7-go października bieżącego roku dwie kompanie Szlachty zagrodowej z Podkarpacia Pułków D. O. K. Lwów.

O godzinie 9-ej rano kompanie złożyły wieniec na grobie Nieznanego Żołnierza, a później, na dziedzińcu zamkowym odbyła się uroczystość złożenia hołdu Panu Prezydentowi R. P.

Przed gmachem Generalnego Inspektora Sił Zbrojnych, Pan Marszałek Edward Śmigły - Rydz dokonał przeglądu bawiących w Warszawie oddziałów Szlachty zagrodowej. Po raporcie ppłk. dypl. Ryzińskiego, p. Marszałek Śmigły - Rydz przeszedł przed frontem oddziałów, zaszczycając kilku żołnierzy przyjazną rozmową.

Po południu Szlachecka orkiestra koncertowała na Placu Marszałka Piłsudskiego. W drugim dniu pobytu orkiestra koncertowała w parku Praskim na Pradze.

Nadmienić należy, że Szlachta Podkarpacka z Pokucia i Podola cieszy się wielką popularnością w Warszawie i to nie tylko u Warszawianek, ale u wszystkich Warszawian.

Upadek miasta Suraz.

Suraz nad Narwią. Erdziwił synowiec ks. Mendoga, postępując 1241 r. na czele Litwinów, znalazł świeżo przez Tatałów zburzony zamek, który odbudowawszy, ludem swoim osadził. W krótkich wyrazach pisany w Merczu, we czwartek po podwyż. ś. Krzyża 1440 r. przywilej Kazimierza W. ks. L., zawiera nadanie miastu S u r a s z, tak wyznawcom rzyms. jak i greckiej wiary, prawa magdeb. na wzór Wilna, Kowna i Brześcia, z uwolnieniem na zawsze od płacenia kapczyzny: ab exactione tabernalium alias kapia. — Przywilej zaś Alexandra W. ks. L. dany w Grodnie w pierwszy piątek po ś. Bartłomiej 1501 r., jest tej treści: ażeby mieszczanie byli w stanie opłacać nam podatki, umyśliliśmy miasto rozprzestrzenić; lecz ponieważ grunta miejskie, zwane: służebne, ciągle i dziakelne (tributorie

vulgo dziakielne) są opuszczone, chcąc przeto zaradzić temu, bez uszczerbku dawnych posiadaczy, poleciliśmy Mik. Mikołajewiczowi (Radziwiłłowi) Podczaszemu L., namiestnikowi bielskiemu: ażeby opuszczone grunta połączył, objechał i granice oznaczył; co skuteczniejszy, ma nam przedstawić do potwierdzenia. Z tych gruntów, obowiązani będą mieszczanie dawać plebanowi greck. i łaciń. kościoła, dziesięcinę snopową; pozwalamy im mieć w domach żarny, podczas suszy i powodzi; nadajemy wrąb w lasach na budowę, wolne rybołówstwo w Narwi i stawianie na niej jazów; włościan okolicznych, uwalniamy od opłaty targowego. Pospólstwo wraz z wójtem, wybierać ma corocznie 3 rajców, ci zaś łącznie z pospółstwem obiorą burmistrza. Stanowimy: ażeby za winy sądowe, inaczej potoczne zwane, pobierano tylko 10 szelągów, które czynią 16 ternarów, a za pamiętne 4 szel. (testimonialis vero alias pamiethnego). płatę zwyczajną kunicza zwaną, która pobieraną była, gdy spór wiodące strony pogodziły się bez wiedzy sądu, uchylamy zupełnie, jakoteż i wszelkie ruskie zwyczaje. Suraż należąc do dóbr król, znany był 1590 r. dzierżawą, tenuta; później składać począł Sstwo niegrodowe; odprawujące się tu sądy ziemskie, poleciła uchwała sejmu 1768 r. przenieść do Bielska. Cieszące się niegdyś dobrym bytem miasto, tak dalece z czasem podupadło, iż podług taryfy 1775 r. liczyło tylko 99 domów; Sstą wtedy był Piotr z Alkantary Ożarowski Pisarz W. K. i wnosił do skarbu kwarty zł. 5053, gr. 27.

LISTA IMIENNA

Uczestników Powstań Narodowych, którzy wyemigrowali z Królestwa lub wydalenii zostali za granicę i którym powrót do kraju został wzbroniony, konfisk. zaś majątku nakazana.

Abdarmitow Abdul inaczey Abdunkarym.

Abdułow Mehmed.

Abduraim Mehmed.

Abraham Augus.

Abramowicz Wicenty.

Abramowski Anastazy.

Achmatowicz Albert.

Adamczak Błażej z żoną Marją.

Adamowicz Franciszek, akademik.

Adamowicz Jan, kapitan.
Adamowicz Kazimierz, porucznik.
Adamowski Józef.
Akarman Godfryd.
Akimowski Hieronim.
Aleyato Jan, porucznik.
Alexandrowicz Adam, żołnierz.
Alexandrowicz Józef, porucznik.
Aleksandrowicz Stefan, porucznik.
Aleksandrowicz Szymon, żołnierz.
Alfons Antoni.
Alfons Władysław v. Kazimierz, konduktor z kwatermistrz.
Alfons Włodzimierz.
Aliszkiewicz Kazimierz, podoficer.
Allów Antoni.
Alman Karol.
Alsfeld.
Alter Jakób.
Ałkołajo Aron.
Ałtybajew Jakupa.
Amberg Fryderyk.
Ambroczyński Stanisław, gimnazysta.
Ambroszewski Józef, akademik.
Ancillon Aleksander, sztabowy lekarz.
Ancina Ildefons, porucznik.
Ancykowski Kazimierz, porucznik.
Anderson Nils.
Andrzejewicz Ignacy.
Andrzejczak Maciej, żołnierz.
Andrzejewicz Ignacy.
Andrzejewski Kazimierz.
Antes Alexy, podporucznik.
Antonek.
Antoniew Mateusz.
Antoniewski Edward.
Antonini Jakób.
Arciszewski Ignacy, podoficer.
Arkiewicz Antoni, żołnierz.
Arkuszewski Juljan.
Arndt Jan, podporucznik.

Arnold (Pius von), podporucznik.
Arsmann Konstanty Teodor.
Artecki Konstanty.
Artecki Kajetan, podporucznik.
Atanasowicz (Athanasowitz).
Augustowski Stanisław.
Augustynowicz Maciej.
Augustynowicz Kornelja.
Awojda, b. wojskowy.
d'Aysteten Arsenjusz.
Babiański Michał, porucznik.
Babski Napoleon.
Babski, porucznik.
Babski L., porucznik.
Bacewicz Antoni
Bachaneńko Piotr.
Bachurski Mikołaj.
Baczewski Krzysztof, żołnierz.
Baczewski Antoni.
Baczyński Adalbert, podoficer.
Badasiewicz.
Badowski Józef.
Badyński Józef.
Baem Jan, porucznik.
Bagieński Józef.
Bagiński Stanisław, b. wojskowy.
Bagiński Telesfor.
Bagiński Wawrzyniec, podporucznik.
Bajerkiewicz Laurenty, przy szkole podchorążych.
Bajerski Józef.
Bakałowicz Stefan, obywatel.
Bakes Alfred.
Bakunin Michał.
Balanis Stanisław, żołnierz.
Balewicz vel Basiewicz, felczer później porucznik.
Baliński Karol.
Baliński Ludwik.
Bamblewski Ksawery, podporucznik.
Banczakiewicz, kapitan.
Banczakiewicz Ludwik.

OGÓLNY SPIS SZLACHTY

wszystkich wojew. Rzplitej Polskiej
z dodaniem krótkiej infor. o dowodach Szlachectwa.

ABAKANOWICZ h. Abdank prz. Jurewicz Akt. Wileńsk. 1763.
Bork.

ABAKOWSKI h. Pobóg Zap. 1819 r. w G. Kow.

ABCZYŃSKI h. Abdank. Wyl. 1854 r. w Kr. Polsk.

VON AB-DIETERICH h. wł. Lit. Zap. 1820 r. w G. Kow.

ABERWOYT h. Godziemba Poch. z Mieszcz. Krak.

ABGAROWICZ h. wł. Bork.

ABICHT Lit. Zap. 1837 r.

ABŁAMOWICZ h. Abdank. Bork. 1840 r.

ABRACHAMOWICZ v. ABRAMOWICZ h. wł. Bork. 1816 r.

ABRACHAMOWICZ h. Lubicz. Bork.

ABRACHAMOWICZ v. ABRAMOWICZ h. Jastrzębiec. Bork.

1764 r.

ABRACHAMOWICZOWIE innych hurbów tu nie podani znajdują się pod Abramowiczami.

ABRACHIMOWICZ h. wł. Selim-Bek. w r. 1591 ziemianin wileński, tatar.

ABRAMKOWICZ. Liber Beneficiorum Długosza. W. Krak. XV st.

ABRAMOWICZ h. Abdank. Bork. 1848 r.

ABRAMOWICZ v. ABRACHAMOWICZ h. Jastrzębiec. Wyl. w G. Mińsk. 1857 r.

ABRAMOWICZOWIE h. Lubicz odm.

ABRAMOWICZ-Wołczek h. Jastrzębiec. G. Kow. 1830 r.

ABRAMOWICZ h. Leliwa. G. Kow. 1819 r.

ABRAMOWICZ v. ABRACHAMOWICZ h. Lubicz, odm. prz. Burczak h. Jastrzębiec. Wyl. w G. Kij. 1843—45 r.

ABRAMOWICZ h. Strzała. Bork. 1791 r.

- ABRAMOWICZ h. Tępa podkowa. Wyl. 1860 r. w G. Kow.
 ABRAMOWICZ h. Waga. Kojał. 1835 r.
 ABRAMOWICZ—Rodlinowicz h. Dołęga. Rodz. Tatars. 1819 r.
 ABRAMOWICZ—Kulezycki, zob. Kulezycki.
 ABRAMOWICZ. Bork. I. Senat 1285 r.
 ABRAMOWSKI h. Jastrzębiec. Wieląd. 1764 r.
 ABRANT. M. Lit.
 ABRATOWICZ h. Odrowąż. Wieląd. L. 1764 r. Podole.
 Br. ABSCHATZ h. wł. Rodz. Szlązka 1695 r.
 ABSTAGEN v. ABSTHAGEN h. wł. Rodz. Pomorska. 1527 r.
 ABULEWICZ h. Nowina. Hassan, kniaź tatarski w r. 1643.
 ABUNIEWICZ h. Nieczuja. Wieląd. Wyl. 1859 r.
 ABZOŁTOWSKI h. Abdank. Lit. Zap. 1846 r.
 Hr. ACCARAMBONI h. wł. Rodz. hr. Włoska. 1771 r.
 d'ACCAULT (Akko) h. Bokij Rodz. Franc. Wyl. 1832 r.
 w Gub. Kow.
 ACHINGER von EICHSTAM. Mieszcz. Gdańs. nob. w Niem-
 czech 1837 r.
 ACHINGER v. AICHINGER h. wł. Rodz. Niem. 1540 r.
 ACHLER h. Dąb. Zap. 1803 r. w G. Kij.
 ACHMATOWICZ h. Achmat. Bork. 1839 r.
 ACHMATOWICZ h. Kotwica. Rodz. Tatars. Wyl. 1849 r.
 ACHMETOWICZ h. wł. Mustafa w r. 1592, kniaź tatarski grodz-
 ki. Wittyg.
 ACHRAMOWICZ h. Nieczuja. 1854 r. w G. Kow.
 ACKERSTAFF. Bork. Inflanty 1558 r.
 ACZKIEWICZ h. Pogoń. Kur. 1802 r. w G. Kij.
 ADAMCZEWSKI v. ADAMCZOWSKI h. Dąb. Potocki.
 ADAMCZEWSKI h. Jastrzębiec. w Pols. zmienili nazwisko na
 ADAMOWSKI.
 ADAMCZEWSKI v. JADAMCZEWSKI h. Korab. Bork. 1611 r.
 ADAMCZOWSKI h. Dąb, zob. ADAMCZEWSKI.
 ADAMCZOWSKI h. Pobóg. Lip. Benef. Dług.
 ADAMKOWICZ h. Wadwicz. Kojał. 1856 r.
 ADAMOWICZ h. Leliwa. Kojał. 1845 r.
 ADAMOWICZ h. Wagi. 1605 r. Wittyg.
 ADAMOWICZ h. Lubicz. 1804 r. w G. Kow.
 ADAMOWICZ h. wł. przydomek Podlipski. 1590 r. Wittyg.
 ADAMOWICZ bez herbu 1849 r. w G. Wil.
 ADAMOWICZ h. wł. 1614 r. Wittyg.

ADAMOWSKI h. Jastrzębiec. Wyl. 1844 r.

ADAMOWSKI h. Szreniawa. Długosz.

ADAMSKI h. Jastrzębiec. Z Podlasia.

ADASZEWICZ Zychl. Rodz. Tatarska 1789 r.

Von ADELSBERK. Bork. 1787 r.

Von ADELSBURK. Bork. 1811 r.

ADELSKI. Bork. 1648 r.

ADERKARD. Mał. (Aderkas?)

Br. ADERKAS h. wł. Rodz. poch. Duńskiego.

ADRYANOWICZ. Kanonik Inflancki 1791 r.

ADUCKIEWICZ h. Szreniawa. Wyl. w G. Mińsk. 1862 r.

ADUROWICZ h. Kościeszka. Mustafa w r. 1652. Not. Dziad.

Wittyg.

ADZIEWICZ h. Ślepowron. Kur.

AFFANASOWICZ h. Achinger Kur.

ÄFFATA v. AFFATI h. wł. Rodz. Medjolańska. 1673 r.

AFNER w G. Kij. 1815 r.

AFRY h. Powala 1325 r.

AGAPSOWICZ zob. AGOPSOWICZ.

AGEWSKI h. Jelita 1805 r.

AGOPSOWICZ v. AGAPSOWICZ Rodz. Ormiańska. Bork.

AGRIPPA v. AGRYPPA h. wł. Senat 1586—97 r.

AGRYPPA h. Dębno. odm. (w szczycie jedno pióro strusie)

Wittyg.

AHLEBETZKY v. AHLEBEK h. wł. Rodz. Pomors. 1770 r.

AICHINGER zob. ACHINGER. Baldwin Biskup Krakowski

1108 r.

AICHINGER h. Wieże. Mał.

Ks. AJDAR Bon. Rodz. Tatars. XVI st.

AJNENSKI. Kojad. 1528 r.

AJSICZ h. wł. CHAZBEJ, książę w r. 1591. chorąży tatar. pow

Upickiego.

AJWAS v. Aywas. Bork. 1790 r.

AKAJEWICZ h. Abdank. Wyl. 1845 r.

AKCYS h. Nowina. Wyl. 1845 r.

AKKO zob. d'Accault.

AKREIC v. Akreyć h. Jastrzębiec. 1861 r.

AKSAK v. Akszak h. wł. Rodz. Tatars.

AKSAMITOWSKI h. Bawola głowa. Wittyg.

AKSAMITOWSKI. zob. Axamitowski.

AKSAMITOWSKI h. Ciołek. Wittyg.

AKSAN h. Leliwa. 1857 r.

- AKSENTOWICZ v. Axsentowicz h. Gryf. Wyl. 1879 r.
- AKSZMANICKI zob. Jaksmanicki.
- AKULEWICZ h. Ogończyk w G. Grod.
- ALABANDA v. Albalant h. wł. Rodz. poch. Włoskiego.
- ALABIS h. Rubiesz. P. O. N. Lit.
- ALAMENI zob. Alemani.
- ALAMPI h. Rubiesz. P. O. N. Lit.
- ALANTOWICZ h. Poraj.
- ALANTSEE v. Alantze h. Alant. Nob. 1569 r.
- ALANTSKI h. Płomieńczyk. Nob. 1566 r.
- ALANTZE h. Alant, zob. Alantsee.
- ALBA zob. Margr. de Aquila—Alba.
- ALBALANT zob. ALABANDA.
- Br. ALBEDYLL v. Albedylla h. wł. Poch. Szwedz. 1720 r.
- Margr. i Hr. ALBERGATTI - CAPAULLI-VEZZA h. wł. Bork.
Rodz. Włoska.
- ALBERTRANDI h. wł. Wieląd. 1795 r.
- ALBICKI—JOZEFOWICZ h. Leliwa. Bork.
- ALBIJEWICZ h. wł. Achmet Sołtan carewicz w r. 1526, ziemianin kijowski.
- ALBINGIEWICZ h. Trach. Wieląd.
- ALBINOWSKI h. Jastrzębiec. Wyl. 1817 r.
- ALBRECHT h. Miłydar. Wieląd. Wyl. 1861 r.
- ALBRECHTOWICZ. Led. Rodz. polsk. poch. z Prus.
- ALBRICH von Ehrenwerth h. wł. Bork. Nob. 1793 r.
- ALBRYCHTOWICZ h. Prus I. Wyl. 1838 r.
- ALCHIMOWICZ h. Pobóg. Wyl. 1863 r.
- ALCYATO h. Łosień. Bork. Rodz. poch. Włoskiego. 1837 r.
- Von ALDEN—STANDEN h. wł.
- ALEMANI v. Alameni h. wł. Rodz. Florencka. 1566 r.
- ALEJEWICZ v. ALJEWICZ h. Strzała. Rodz. Tatars. Wyl. 1860 r.
- ALEJEWICZ h. Jasińczyk, odm. (klucz piórem na dół).
Hr. ALEXANDROWICZ h. Kruki. Kajał. 1698 r.
- ALEXANDROWICZ h. Kościeszka. Wyl. 1860 r.
- ALEXANDROWICZ h. Szreniawa. Potocki. Wyl. 1852 r.
- ALEXANDROWICZ h. Strzała.
- ALEXANDROWICZ h. Szpada. 1851 r.
- ALEXANDROWICZ h. Topór. Dług.
- ALFONCE h. Sentomerski. Bork. Kr. Polsk. 1840 r.
- ALGIMUNT v. ALGIMUNTOWICZ zob. Ka. Holszańscy.

- ALGMINOWICZ h. Pogoń. Lit. Zap. 1820 r.
- ALIABJEW h. Korczak. XVI st.
- ALJEWICZ zob. Alejewicz.
- ALINSKI v. Aliński. Lit. Rodz. tatars.
- ALKIMOWICZ h. Doliwa. Zap. 1820 r. w G. Kow.
- ALKIMOWICZ h. Pogoń. Lit. Wyl. 1835 r. w G. Kow.
- ALLINSKI zob. Aliński.
- Hr. ALOPEUS h. wł. Bork. 1820 r.
- d'ALOY h. Złoty—Orzeł. V. L. Mał. Rodz. Infl. ind. w Poln.
1768 r. Wyl. 1842 r. w Kr. Polsk.
- ALSS podstarości Kamieniecki 1672 r. (Dr. Antoni J. „Pod pół księżycem“ str.).
- Hr. ALTENBURG. Niemiec. Hr. rodz. w Prus. Z XVI st.
- Von ALTEN—BOKUM. zob. Bokum.
- ALUSIEWICZ v. Ałuszewicz V. L. Kur. Mał. Lit.
- AŁUSZEWICZ, zob. Alusiewicz.
- AMADEY h. wł. P. O. N. Rodz. Węgiers. Od nich Mzurowscy.
M. Pols. zm. w XVI st.
- Hr. AMADEY de VARKONY h. Zęby. Rodz. Hr. Węgiers. ind.
w Gal. 1782 r.
- AMADRA h. Amadey. Bork. W. Łęczyc. XV st.
- AMANDOWICZ bez herbu. Bork. Marcin otrz. przyzn. now. szl.
w Kr. Polsk. 1841 r.
- AMBORSKI h. Szreniawa. Bork. Ruś Cz. Wyl. 1783 r. w Gal.
- AMBORSKI. Wyl. 1782 r. w Gal.
- AMBOTEN h. wł. N. Infl.
- AMBRASZKIEWICZ. Wyl. 1875 r. w G. Mińsk.
- AMBROCH v. Ambrok h. Odrowąż. V. L. Kur. Mał. Lit. Nob.
1673 r. Wyl. 1841 r. w G. Grodz.
- AMBROS — von RECHTENBERG h. wł. Bork. Jan nob. 1790 r.
w Gal.
- AMBROZIEWICZ h. Poraj. Bork. Lit. Wyl. 1782—1833 r. w Gal.
- AMBROZEWICZ h. Bajbuza. N. (pod h. Bajbuza) Lit. Wyl.
1830 r. w G. Kow. i Grodz.
- AMBROZEWICZ h. Wąż. N. Lit. Wyl. 1861 r. w Kr. Pols.
1862 r. w G. Mińsk.
- AMBROZKIEWICZ h. Wąż. Lit. Zap. przed 1830 r. w G. Grodz.
- AMENDA h. wł. N. Mieszcz. Krak. nob. w Niemcz. od Ces.
Maksymiljana Ind. w Polsce za Zygmunta III.
- AMFOR v. Amforowicz h. Szreniawa. O. N. Lit. zob. Anfor.
- AMFOR h. Trąby. Kur. Mał.
- AMFOROWICZ h. Szreniawa zob. Amfor.

Administracja Archiwum Heraldycznego

W A R S Z A W A
KRÓLEWSKA 29 m. 55a
KONTO CZEKOWE P. K. O. 14015.

Dokładne dane o dziejach poszczególnych Domów Szlacheckich według aktów, źródeł historycznych i dokumentów. Wyciągi i informacje heraldyczne. Artystycznie wykonane wizerunki herbów. Wszelkiego rodzaju kamienie i pieczętki herbowe. Ekspertyzy i szacunek antycznych dzieł sztuki. Uzupełnianie Rodowodów nadesłanymi życiorysami osób żyjących i dokumentami heraldycznymi, na łamach czasopisma
ARCHIWUM HERALDYCZNE

Wydawca i Redaktor: **A. CHOMICKI**

Adres Redakcji i Administracji: Warszawa, Królewska 29/55a. P.K.O. Nr. 14015

Prenumerata roczna: w Warszawie zł 4. — Poza Warszawą zł 4.50

Ceny ogłoszeń: Cała strona Zł. 100 — $\frac{1}{2}$ strony Zł. 50 — $\frac{1}{4}$ strony Zł. 25.—

Pojedynczy numer Zł. 2.50.
